

Teodicé

Bogen

Leibniz, Gottfried Wilhelm: *Essais de Théodicée: Sur la bonté de Dieu, la liberté l'homme et l'origine du mal*. Amsterdam, 1714.

Igen står vi med et værk i skolens bibliotek, hvor det er svært ikke at finde de store ord frem. Filo-soffen **G. W. Leibniz'** værk om **teodicé** er en af **milepælene i den nyere filosofi og teologi**. Stort set overalt, hvor man slår **Leibniz** eller "teodicé" op på nettet eller i et leksikon, bliver dette værk nævnt som noget aldeles skelsættende (selv om skolens eksemplar "kun" er en 2. udgave fra 1714 – 1. udgaven kom allerede i 1710).

I bogen optræder titelordet "**teodicé**" for første gang nogensinde. Ordet kommer af græsk *theos* = "Gud" og *dike* = "retfærdighed" og refererer til et af de mest grundlæggende teologiske problemer: Findes der en **retfærdig Gud** i en verden, der tilsyneladende er fyldt med **uretfærdighed**? Over det meste af bogens næsten 800 sider analyserer Leibniz sig frem til det svar, der indirekte fremgår af undertitlen: 1. Ja! Gud er retfærdig, fordi Gud er god. 2. Mennesket er frit – og har dermed både mulighed og ansvar for at øve godt eller ondt mod andre. Og endelig 3: Det "onde" har talrige årsager: Filosofisk, moralsk, fysisk etc.

Selv om Leibniz var tysker, blev bogen skrevet på fransk og var, da den udkom, nærmest at betragte som et indlæg i en standende debat, **Leibniz** havde med den franske filosof **Pierre Bayle (1647-1706)**. **Bayle** stod for det stik modsatte synspunkt, nemlig at troen på en kærlig Gud er logisk uforenelig med det ondes eksistens. Det var denne påstand, som **Leibniz** – i øvrigt på den preussiske dronnings foranledning – blev bedt om at imødegå.

Forfatteren

Se nøje på dette billede af filo-soffen **Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716)**: Er det ikke som om han smiler en lille smule? I så fald er det ikke så mærkeligt. For det første var **Leibniz** ualmindelig velbegavet. Han skal have været en af historiens sidste "polyhistorer", d.v.s. en per-

son, der behersker alle videnskaber – filosofi, medicin, matematik, litteratur m.m. I sin fritid puslede han med forskellige regnemaskiner. Han var mester for det **binære talsystem** (0 og 1), fundamentet for al moderne computer science. **Differential- og integralregning** tilskrives også ham. Konstant var han på farten i Europas storbyer – Paris, Rom, St. Petersborg, Wien, Berlin, Dresden, hvor han grundlagde flere **videnskabelige akademier**, der trives i bedste velgående den dag i dag.

For det andet befandt han sig på **samfundets solside**. Plejede omgang med fyrster, videnskabsmænd, digtere, filosoffer og store komponister. Sine penge tjente han bl.a. som hofråd og statsbibliotekar i sin hjemby, **Hannover**.

Men endelig for det tredje (og måske allervigtigst): Leibniz var den fødte, mest uforbederlige optimist! Han mente ganske enkelt, at **vi lever i den bedste af alle tænkelige verdener**. Det kan da godt være, sagde han, at denne verden er fyldt med ond- og andet djævelskab. Men i sin almagt har Gud nu engang indrettet det så viseligt, at mængden af det gode langt overstiger mængden af det onde. Beviset mente **Leibniz** at kunne udlede bl.a. i dette værk værk om teodicé!

Baggrunden

Når man **diskuterer Gud og religion og tro**, spørger folk tit: Hvorfor lod Gud Holocaust ske? Hvorfor forhindrede han ikke atombomberne over Hiroshima og Nagasaki? Hvordan kan han tillade klimakrisen? Eller Corona-pandemien?

Den slags hører ind under **teodicé-problemet**. Et ældgammelt tema. I **Jobs Bog** i **Det gamle Testamente** hører vi om Job, der – selv om han overholdt alle regler og forskrifter – alligevel blev ramt af Guds vrede og blev frarøvet alt. Hvordan kan man så tro på Gud? Fortvivlelsen og afmagten lurer lige under overfladen. Spørgsmålet rækker videre: For hvem er Gud egentlig? Er han **en der straffer** mennesket for dets dårskab? Eller **den kærlige, tilgivende Gud**, der trods alle menneskelige dårskaber og utilgivelige synder alligevel tager mennesket til sig i den sidste ende?

Når en klog mand som **Leibniz** skulle forholde sig til den slags spørgsmål, kunne han måske have fundet på at sige noget i stil med følgende:

"Nu ta'r vi det helt stille og roligt og én ting af gangen! For det første: Lad os være enige om, at det, vi kalder "ondskab", faktisk ofte er vores egen skyld og derfor noget, vi **selv kan og skal rette op på**. Gud gør det ikke for os – der er også plads til mennesket her i verden!

For det andet: Lad os ikke glemme, at godt nok ved og kan vi mennesker ufatteligt meget. Men aldrig – gentager: **ALDRIG** – fatter vi bare en brøkdel af, hvad der er **Guds inderste mening** med livet og døden, kærligheden og retfærdigheden. I hvert fald ikke så længe vi mennesker lever vores afmålte og såre uperfekte liv her på jorden.

Sådan er det bare. Desværre/heldigvis – strengt venligst det ikke ønskede ord over!"